

пукаў. Напрыклад, супрацоўнікі польскіх дзяржаўных архіваў дапамагаюць працаваць у іх, даюць магчымасць карыстанца дакументамі, мікрафільмамі. Вялікую цікавасць да нашых даследаванняў праяўляюць украінскія музыколагі; з расійскіх навукоўцаў — У.Прапапаў. У мяне знаходзяцца некалькі яго лістоў, у якіх ён падтрымлівае і накіроўвае нас на далейшыя пошукі. Наша дзейнасць выклікае цікавасць і ў нямецкіх музыколагаў. Нямецкае даведніцкае выданне, якое працуе над каталагізацыяй старадаўніх рукапісаў, замовіла мне і С.Немагай артыкул для гэтага каталога (у 1997 годзе ён выдадзены ў Франкфурце-на Майне). Шмат артыкулаў па гісторыі беларускай музычнай культуры напісана намі для сусветна вядомай англійскай энцыклапедыі “New Grow”.

Але, як мне падаецца, праца ў гэтай галіне музыказнаўства толькі пачынаецца. Немагчыма за якія-

небудзь дзесяць гадоў намаганнямі літаральна некалькіх даследчыкаў узяць вялікі пласт старажытнай культуры, зноў яе адбудаваць, рэканструяваць, скласці з маленькіх кавалачкаў мазаікі поўную карціну мінулага. Усё гэта — справа будучага. Але сёння ўжо можна зрабіць некаторыя прагнозы. Гэтаму спрыяе ўсё большая цікавасць маладых і сталых навукоўцаў да сваёй спадчыны. Сярод нашых студэнтаў ёсць сапраўдныя энтузіясты гэтай справы. Апошнія чытанні — прыклад гэтага.

Сфера пошукаў у сучасны момант настолькі вялікая і так імкліва пашыраецца, што дае надзею на плённасць далейшай працы. Цікавасць да нашай культуры пашыраецца і на ўвесь музыкалагічны свет. Стаўленне ж музыколагаў да ўсяго новага заўсёды было вельмі прыхільнае.

Запісала Аксана Залатарог.

М

МУЗЫКА

Ларыса Таірава

З НАРАДЖЭННЕМ ЦЯБЕ, НОВЫ КАЛЕКТЫЎ!

Нарэшце адбылося тое, пра што марылі і клапаціліся многія дзесяці народнаінструментальнай культуры нашай краіны, да чаго імкнулася не адно пакаленне выканаўцаў, педагогаў, кампазітараў і проста аматараў народных інструментаў. Ідэя стварэння аркестра народных інструментаў у Беларусі вельмі доўга лунала ў паветры, шукаючы свайго вырашэння. І вось, нарэшце, доўгачаканае выйшло было знойдзена. Якраз напярэдадні 1998 года міністрам культуры быў падпісаны загад аб стварэнні Камернага канцэртнага аркестра народных інструментаў Рэспублікі Беларусь — такую афіцыйную назву атрымаў гэты новы калектыў. А 7 мая 1998 года ў зале Белдзяржфілармоніі адбыўся канцэрт-прэзентацыя маладога, але ўжо добра вядомага аркестра. Гэта дата, безумоўна, увайдзе ў гісторыю айчынай музычнай культуры. Узнікненне такога калектыву — заканамерны працэс развіцця домрава-балаласчнага выканальніцтва ў Беларусі. Тыя здабыткі, тыя мастацкія канцэпцыі ў галіне народнаінструментальнай культуры, якія былі назапашаны на працягу многіх гадоў, нарэшце набылі годнае аблічча, выліўшыся ў стварэнне аркестра, які, нягледзячы на маладосць, мае сваю гісторыю.

Узнік гэты калектыў у пачатку 90-ых гадоў на базе самадзейнага аркестра народных інструментаў Беларускай політэхнічнай акадэміі. Аснову абноўленага аркестра склалі старэйшыя ўдзельнікі калектыву (Р.Пармон, Т.Панасенка), а таксама выпускнікі вышэйшых музычнанавуковых устаноў рэспублікі. Ініцыятарам стварэння аркестра, першым мастацкім кіраўніком і дырыжорам быў добра спрактыкаваны музыкант, балаласчнік Геналзь Новікаў. Ён здолеў прыцягнуць да гэтай высакароднай справы таленавітых музыкантаў, уплывовых і зацікаўленых дзеячаў культуры, знайсці шчодрых спонсараў.

Паступова аркестр, названы “Менск”, набываў не толькі гучнае імя, але і сталую прафесійную форму. Шмат гастраліваў па розных кутках Беларусі, неаднаразова з поспехам выступаў у Вялікай зале Белдзяржфілармоніі. Здавалася, усё шло як мае быць, аркестр “Менск” вось-вось павінен быў ат-

рымаць афіцыйны статус, але нечаканы паварот лёсу ледзве не каштаваў жыцця новаму калектыву. Некалькі гадоў таму Геналзь Новікаў пакінуў створаны ім калектыў і выправіўся ў працяглую замежную гастрольную вандроўку. На шчасце, “дзіця” гэтае ўжо добра трымалася на нагах, каб працягваць самастойнае жыццё з новым кіраўніком — маладым таленавітым дырыжорам Віктарам Валатковічам, які давёў галоўную ідэю свайго папярэдніка да канчатковага выніку.

Напэўна, гэта невыпадкова, бо ведаю В.Валатковіча даўно і магу адзначыць галоўную рысу ягонага характару, яго самы значны чалавечы талент — нават пры самых складаных абставінах не губляць прысутнасці духу. Ягоны аптымізм, светлае ўспрыманне рэчаіснасці, кантактная лёгкасць, пачуццё гумару — такія рэдкія для музыканта якасці — дапамагаюць В.Валатковічу пераадольваць разнастайныя арганізацыйныя цяжкасці. Акрамя таго, за гэтай лёгкай, аптымістычнай натурай хаваецца тонкі, неардынарны музыкант, смелы эксперыментатар, якому ўласцівая доля здаровага авантурызму. Мабыць, таму 7 мая мы сталі сведкамі цікавай і незвычайнай з’явы.

Перад намі паўстаў аркестр, аналагаў якому няма. З аднаго боку, гэта аркестр народных інструментаў, куды ўведзена група духавых інструментаў сімфанічнага аркестра, што нетыпова для такога складу і што не перашкаджае выкананню арыгінальнага рэпертуару — “Валёнак” у апрацоўкі А.Шырокава, “Фантазіі” П.Кулікова на тэму лесні М.Блантэра “У прыфрантавым лесе”, вальса Ф.Бекера “Лясная казка” і інш. З другога — склад калектыву нагадвае тып эстрадна-сімфанічнага аркестра, у якім ролю струннай групы выконваюць не скрыпкі, а домры з балалайкамі, што дазваляе дэранца да такіх пластоў эстраднай музыкі, як “Славянскі чардаш” у апрацоўцы К.Багалуціка (сола на кларнете — М.Баброў), “Карнавал” Ж.Лару, пра якія “народнікі” нават і не марылі. Па сваёй сутнасці гэта эстраднае аркестр народнаінструментальнага тыпу. І такі склад аркестра, як бачна, дае значную перавагу ў рэпертуарным сэнсе, дазваляючы выконваць музыку самых розных музычна-стылістычных накірункаў.

Яркі, разнастайны рэпертуар калектыву, які мы пачулі ў гэты незабыўны вечар, скарэй не толькі простых аматараў народнаінструментальнай музыкі, але і прафесіяналаў. Яны не маглі не пагадзіцца з тым, што лаўно ўжо трэба выконваць музыку для народа, а не для вузкага кола спецыялістаў, што шырокай слухацкай аўдыторыі патрэбна музыка, якая прыносіць залавальненне і асалоду. І ў гэтым канкрэтным выпадку поспеху аркестра вельмі паспрыяў удалы падбор самых разнастайных салістаў, якія ўпрыгожылі і без таго насычаны багатымі падзеямі канцэрт. Як заўсёды, бліскуча выступаў дуэт цымбалістак, лаўрэатаў міжнародных конкурсаў К.Анохінай і С.Верамейчык. У іх выкананні прагучалі “Вясенняя хора” кампазітара В.Раду і “Музычныя малюнкі Кубы” А.Векслера.

Саліст і канцэртмайстар аркестра Л.Чарняк падаваў цудоўнай Серэнадай Э.Мецакапа. Бадай, упершыню ў такой вялікай зале мандаліна гучала так натхнёна і выразна. Моцнае ўражанне пакінуў лаўрэат міжнароднага конкурсу беларускі баяніст А.Севасцьян, які цяпер працягвае сваю музычную адукацыю ў Маскве. Ягонае выкананне малдаўскай мелодыі “Жаваронак” кампазітара В.Раду і “Рассыпухі” В.Грыдзіна выклікала сапраўдную авацыю залы.

Не менш плённа аказалася і супрацоўніцтва з аркестрам для такіх разнастайных па сваіх мастацкіх схільнасцях і творчаму почырку салістаў-вакалістаў, як Н.Дунчынскай (сапрана), дыпламант міжнароднага конкурсу А.Олех (барытон), лаўрэатаў міжнародных конкурсаў А.Сало (мецца-сапрана) і А.Мельнікава (бас), заслужанай артысткі РБ Т.Пячынскай. Слухаючы вакальны дуэт М.Александровіч (сапрана) і С.Мацьвееўскай (мецца-сапрана), я міжволі ўспомніла добра вядомы дуэт спявачак Карыны і Рузаны Лісіцыян. Нашы беларускія спявачкі таксама вельмі ўразілі сваім артыстызмам, яркім знешнім абліччам і дзівосным спалучэннем галасоў.

Тое, што калектыву ўзнік на сутыкненні двух музычнажанравых кірункаў, сведчыць не толькі пра пашырэнне межаў эстраднай і народнаінструментальнай сфер музычнага мастацтва, але і пра узро-

вень домрава-балалаечнага выканальніцтва, якое значна рушыла наперад ў сваім развіцці. Зараз для дамрыстаў і балалаечнікаў практычна не існуе тэхнічных перашкод і абмежаванняў. Як і скрыпачы, яны з тым жа віртуозным майстэрствам і чысцінёй могуць выконваць самыя найскладаныя творы сучасных кампазітараў, напрыклад “Гумарэску” і “Лявоніху” Я.Глебава, “П’есу ў стылі рэтра” Г.Ермачэнкава, сімфанічную карціну “Сачыдао” Р.Лагідзе і інш.

Узнікненне камернага канцэртнага аркестра народных інструментаў такога незвычайнага тыпу можна аднесці да найбольш значных культурных падзей апошняга часу. І ў гэтым вялікай заслуга многіх дзеячаў культуры Беларусі. Але ж найбольш важкі ўклад у гэту высакародную справу зрабіў вядомы беларускі кампазітар — народны артыст СССР, акадэмік Яўген Аляксандравіч Глебаў. Ягонае пільнае увазе, творчай падтрымцы, бяспрэчнаму аўтарытэту аркестр абавязаны сваім існаваннем і сучасным прафесійным абліччам. Значная роля ў арганізацыі і наладжванні работы калектыву належыць дырэктару аркестра — маладому, перспектыўнаму музыканту Радзівону Глебаву, сыну кампазітара.

Прыемна адзначыць і тое, што гэта адзін з першых прафесійных калектываў, які на працягу амаль пяці гадоў свайго станаўлення меў трывалую мецэнацкую падтрымку з боку кіраўніка “Мінскпрамбанка” Я.Краўцова. Доўгі час ён выплачваў зарплату аркестрантам і іх кіраўніку, потым падарыў ім спецыяльны касцюмы. Каб не гэта своечасовая фінансавая дапамога, невядома, што стала б з маладым калектывам.

Слухаючы выступленне Камернага канцэртнага аркестра народных інструментаў, я міжволі ўспомніла Г.Жыхарава, які марыў пра такі калектыв і ўсё сваё жыццё прысвяціў ажыццяўленню, набліжэнню гэтай мары. Мне здаецца, наслей час аддаць даніну павагі і падзякі гэтаму чалавеку і прысвоіць новаму калектыву імя Г.Жыхарава.

Фота з архіва В.Валатковіча.

M

У Беларускай дзяржаўнай філармоніі — прэзентацыя Камернага канцэртнага аркестра народных інструментаў.